

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Εθνικόν και Καποδιστριακόν
Πανεπιστήμιον Αθηνών

Εισαγωγή στην Κ.Δ. και ιστορία εποχής της Καινής Διαθήκης

Μάθημα 10 : Προς Ρωμαίους

Σωτήριος Σ. Δεσπότης

Θεολογική Σχολή

Τμήμα Κοινωνικής Θεολογίας

Η Προς Ρωμαίους magnum opus

- Η μόνη επιστολή που γράφει ο Απόστολος των Εθνών προς Εκκλησία που ΔΕΝ ίδρυσε ο ίδιος ή μαθητής του. από τον Κατάλογο των χαιρετισμών σε 28 αγαπητά πρόσωπα (και μάλιστα 26 ονομαστικά) εξάγεται το συμπέρασμα ότι **γνώριζε πολλά μέλη της Εκκλησίας** (ο όρος δεν απαντά στη Ρωμ.) ή μάλλον των έξι/επτά χριστιανικών Συνάξεων της Αιώνιας Πόλης.
 - ✓ Η μόνη επιστολή με **τόσο σαφή διάρθρωση** σε θεολογικό και πρακτικό μέρος.
 - ✓ **Όχι πολεμικός** χαρακτήρας όπως η συγγενής Γαλ.
 - ✓ Δύση: Αυγουστίνος- Λούθηρος
- [ἀπόφθεγμα (μότο)] τὸ 3, 28 στὸ ὁποῖο, ὅμως, πρόσθεσε ὁ ἴδιος τὸ ΜΟΝΟΝ πού δὲν ἀπαντᾷ στὸ Πρωτότυπο: **λογιζόμεθα γὰρ δικαιοῦσθαι πίστει ἄνθρωπον, χωρὶς ἔργων νόμου.**

Συγγραφέας

Παῦλος δοῦλος Χριστοῦ Ἰησοῦ,
κλητὸς ἀπόστολος,

• **ἀφωρισμένος εἰς εὐαγγέλιον Θεοῦ,**

ὃ προεπηγγείλατο διὰ τῶν προφητῶν Αὐτοῦ ἐν Γραφαῖς ἀγίαις,

• **περὶ τοῦ Υἱοῦ Αὐτοῦ**

τοῦ γενομένου ἐκ σπέρματος Δαυὶδ κατὰ σάρκα,

τοῦ ὀρισθέντος **Υἱοῦ Θεοῦ** ἐν δυνάμει

κατὰ Πνεῦμα ἀγιωσύνης ἐξ ἀναστάσεως νεκρῶν,

Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Κυρίου ἡμῶν

Υπαγορεύει στον **Τέρτιο** και χρησιμοποιεῖ ως ταχυδρόμο και ερμηνεύτρια τη διακόνισσα **Φοίβη** (1,1).

Χρόνος-Τόπος

Χρόνος συγγραφής 57 μ.Χ. **Τόπος:** Κόρινθος στο φιλόξενο σπίτι του Γάιου στην Κόρινθο, στην αρχή της βασιλείας του Νέρωνα, το περίφημο Quinquennium (την πρώτη πενταετία). Ακόμη ο νεαρός αυτοκράτορας (που ανέβηκε στο θρόνο σε ηλικία 17 ετών!) βρισκόταν υπό την αιγίδα των Σενέκα και Βούρρου και προσπαθούσε να ενσαρκώσει το **ιδεώδες του δίκαιου και πράου μονάρχη**. Δεν είχε δείξει το θηριώδες πρόσωπο της εξουσίας.

Πρβλ. παρότρυνση του Π. στο κεφ. 13 για υποταγή στις εξουσίες

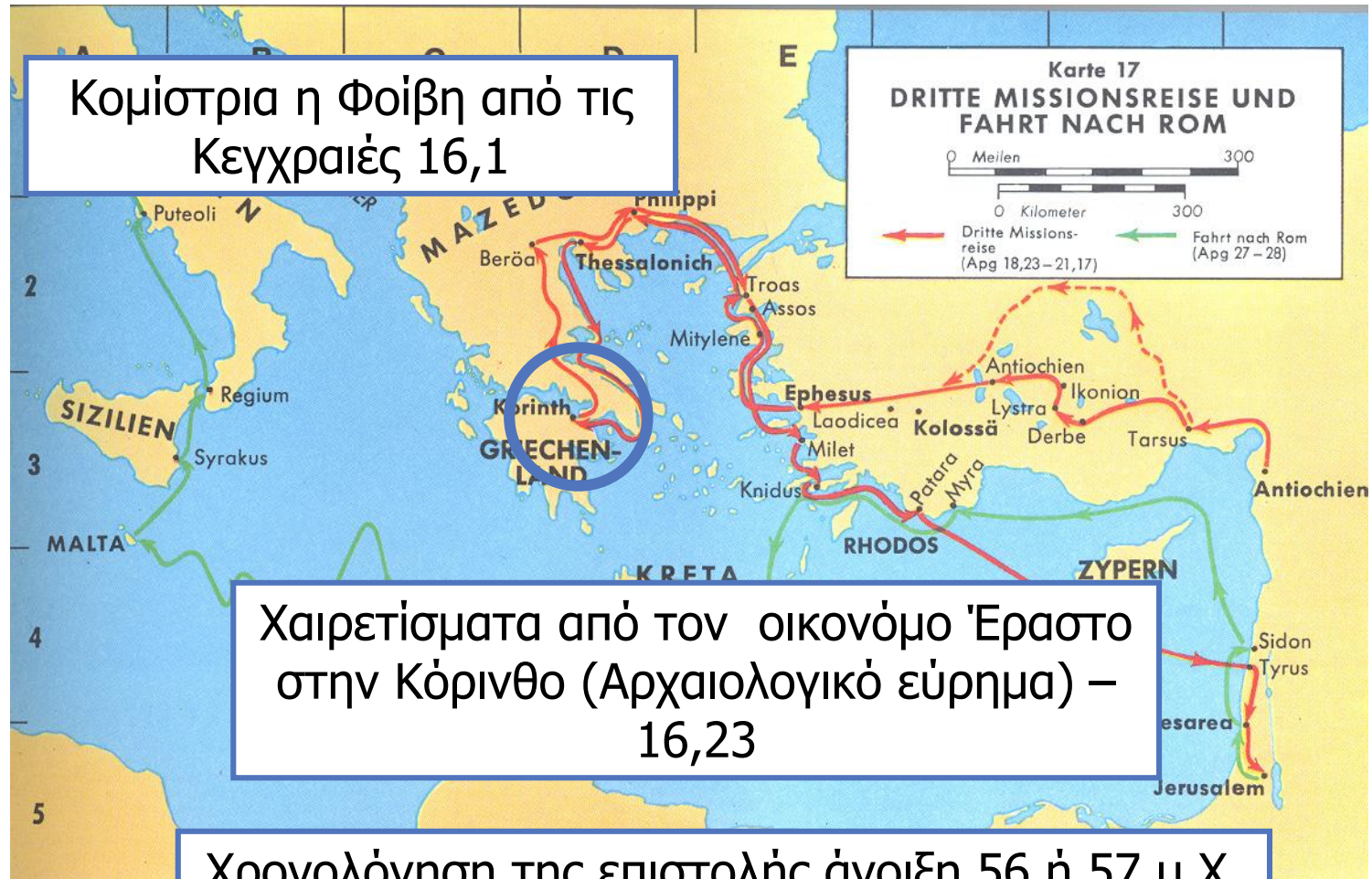

Ο Π. στην Κόρινθο Γ' ιεραποστ. περιοδεία

Κομίστρια η Φοίβη από τις
Κεγχραιές 16,1

Χαιρετίσματα από τον οικονόμο Έραστο
στην Κόρινθο (Αρχαιολογικό εύρημα) –
16,23

Χρονολόγηση της επιστολής άνοιξη 56 ή 57 μ.Χ.

Αιτία Συγγραφής

- Γράφεται με τη συνείδηση του Π. ότι έχει ολοκληρώσει τον «ιεραποστολικό κύκλο» στις πόλεις πέριξ του Αιγαίου (*πεπληρωκέναι τὸ εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ*· Ρωμ. 15, 19-23)
- Σχεδιάζει την εξόρμησή του στις εσχατιές της **Δύσης** - την Ισπανία με συνθήκες πρωτόγνωρες για τον **ίδιο**: λατινικά - δεν υπήρχαν ικανοί στον αριθμό Ιουδαίοι και Συναγωγές για να εκκινήσει το κήρυγμά του. Με τη συνολική πορεία του, ο ίδιος ο Π. που σκοπεύει να φθάσει στα όρια των Ιαπετιτών, τη Σπανία, με την ελπίδα να οδηγήσει στην πίστη το **πλήρωμα των εθνών**, φαίνεται να έχει την αυτοσυνειδησία ότι εκπληρώνει την προφητεία Ησ. 66, 19-20 (πρβλ. Ρωμ. 15, 18-18)
- Πριν πρέπει να επισκεφθεί το στόμα του λέοντος στην **ΑΝΑΤΟΛΗ – Ιεροσόλυμα**

Αιτία Συγγραφής Β΄

Μετά από ένα σκληρό αγώνα με τους Ιουδαιοχριστιανούς αλλά και την εικόνα του ανένδοτου πολέμιου του Νόμου και του Ισραήλ, που ίσως είχε «περάσει» και στην ιουδαϊκή κοινότητα της Πρωτεύουσας της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας αλλά και είχε δώσει σε εθnikoχριστιανούς ερείσματα για υποτίμηση των εξ Εβραίων, ο Π. έχοντας σχετική ηρεμία στην Κόρινθο, αισθανόταν και ο ίδιος εσωτερικά την ανάγκη να συντάξει τη «θεολογική ομολογία».

Παραλήπτες

Εθνικο- και Ιουδαιοχριστιανοί (ονόματα < χαμηλό στάτους, γνώση Γραφών, το 1/3 εκ των 26 προσώπων είναι γυναίκες [6 < 10 φιλοφρόνηση]).

Οι τελευταίοι είχαν πρόσφατα επιστρέψει στην Αιώνια Πόλη μετά το θάνατο του Κλαυδίου (54 μ.Χ.), ο οποίος το 49 μ.Χ. είχε εξαπολύσει πογκρόμ ένεκα της έριδας που είχε ξεσπάσει εντός της Συναγωγής ένεκα του Χριστού. Ποππαία=σύζυγος Νέρωνα Ιουδαία;). Προβλήματα Συνύπαρξης!

- Περιοχές Transtiberium/ Trastevere και Porta Cobena – Όχι ο Πέτρος ιδρυτής της Εκκλησίας Ρώμης

Δομή

ΜΕΡΟΣ ΔΟΓΜΑΤΙΚΟ

- κεφ.1-4: η δια της πίστεως δικαίωση,
- κεφ.5-8: η καινή ζωή (Παλαιός+Νέος Αδάμ+ Άγ. Πνεύμα)
- κεφ.9-11: η πώρωση και η σωτηρία του Ισραήλ

ΜΕΡΟΣ ΗΘΙΚΟ

- κεφ.12-16: Παραίνεση/ Ιεραποστολικά σχέδια/Προτροπές/ ασπασμοί/ Δοξολογία

Πρό-θεση Επιστολής

¹⁶ Οὐ γὰρ ἐπαισχύνομαι τὸ Εὐαγγέλιον.

Δύναμις γὰρ Θεοῦ ἐστὶν εἰς σωτηρίαν

παντὶ τῷ πιστεύοντι, Ἰουδαίῳ τε πρῶτον καὶ Ἕλληνι.

¹⁷ Δικαιοσύνη γὰρ Θεοῦ ἐν αὐτῷ ἀποκαλύπτεται **ἐκ πίστεως εἰς πίστιν,**

καθὼς γέγραπται· ὁ δὲ δίκαιος **ἐκ πίστεως** ζήσεται.

εμπερίστατους ιουδαιοχριστιανούς αγίους της, θα γινόταν ευπρόσδεκτη ώστε μετά χαράς δια θελήματος Θεοῦ να ἔλθει επιτέλους²⁰ στην Αιώνια Πόλη και να *συναναπαυθεῖ με τους αγίους*. Μετά από ένα σκληρό αγώνα με τους Ιουδαιοχριστιανούς αλλά και την εικόνα του ανένδοτου πολέμιου του Νόμου και του Ισραήλ, που ίσως είχε «περάσει» και στην ιουδαϊκή κοινότητα της Πρωτεύουσας της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας αλλά και είχε δώσει σε εθνικοχριστιανούς ερείσματα για υποτίμηση των εξ Εβραίων, ο Π. έχοντας σχετική ηρεμία στην Κόρινθο, αισθανόταν και ο ίδιος εσωτερικά την ανάγκη να συντάξει τη «θεολογική ομολογία».

Η Ρωμ. είναι η μόνη επιστολή με τόσο σαφή διάρθρωση σε θεολογικό και πρακτικό μέρος. Συνεπώς επί τη βάσει των ανωτέρω δικαίως έχει χαρακτηριστεί το *magnum opus* ενώ ως προσχέδιο της Ρωμ. μπορεί να χαρακτηριστεί η *Προς Γαλάτας* (Γαλ.), η οποία ίσως γράφτηκε επίσης από την Κόρινθο αλλά τρία έτη νωρίτερα κατά την πρώτη επίσκεψη του Αποστόλου:

ΠΡΟΣ ΡΩΜΑΙΟΥΣ (7.094 λέξεις)

Αποστολέας	Παῦλος δούλος Χριστοῦ Ἰησοῦ, κλητός ἀπόστολος ἀφωρισμένος εἰς εὐαγγέλιον Θεοῦ. Στον Επίλογο χαρακτηρίζεται λειτουργός Χριστοῦ Ἰησοῦ εἰς τὰ ἔθνη, ἱερουργῶν τὸ Εὐαγγέλιον (15, 16). Γραμματέας: Τέρτιος (16, 22)
Παραλήπτες	πᾶσιν τοῖς οὖσιν ἐν Ῥώμῃ ἀγαπητοῖς Θεοῦ, κλητοῖς ἀγίοις: Χριστιανοί ἐξ Ἐθνῶν αλλά και Ιουδαιοχριστιανοί. Οι τελευταίοι επέστρεψαν στο πρότερο περιβάλλον τους προσδευτικά μετά τον Οκτώβρη του 54 μ.Χ. και το θάνατο του Κλαυδίου από όπου είχαν εκδιωχθεί μετά το πογκρόμ του 49 μ.Χ. ἔνεκα του Χρηστοῦ (Πρ. 18, 1-3). Βρίσκονται σε σχετική ένταση μεταξύ τους ἔνεκα και της βρώσης κρέατος.
Συνθήκες Συγγραφής	Ολοκλήρωση της ιεραποστολικής περιοδείας του Π. στην Ανατολή – Αποτίμηση της θεολογίας και του έργου του ως αποστόλου
Αφορμή	*Προετοιμασία ταξιδιού στη Ρώμη προκειμένου να προπεμφθεί εν συνεχεία στη λατινόφωνη Ισπανία όπου υπήρχε μικρός μόνον ιουδαϊκός πληθυσμός. *Αντιμετώπιση προβλημάτων που άμεσα αναφέρονται στο 14, 1-15, ⁷¹ αλλά και υπαινίσσονται οι 12, 14-13, 7 (σχέσεις με την πολιτική εξουσία –καταβολή φόρων πρβλ. Τάκιτος, Χρονικά 13). * Σύσταση της προστάτιδος του Π. Φοίβης.

²⁰

²¹ ὁ ἐσθίων τὸν μὴ ἐσθιοντα μὴ ἐξουθενείτω, ὁ δὲ μὴ ἐσθίων τὸν ἐσθιοντα μὴ κρινέτω, ὁ θεὸς γὰρ αὐτὸν προσελάβετο. (14:3)

	* (Υποστήριξη Ρωμαίων χριστιανών ενόψει του ταξιδιού του στην Ιερουσαλήμ) * (Διαθήκη Παύλου;)	
Τόπος Συγγραφής	Κόρινθος, όπου μετά από αμφισβητήσεις και παρεμβάσεις γίνεται πλέον αποδεκτός (πρβλ. 16, 23 Πρ. 20, 2 κε. φιλοξενείται στον οίκο του Γάιου)	
Χρονολογία	(χειμώνας;) 56 ή 57 μ.Χ.	
Αντίπαλοι		
Θέμα	Ευαγγέλιο, πίστη, δικαιοσύνη Θεού, Ιουδαίοι και Έλληνες ως μέτοχοι της δικαιοσύνης του Θεού, Ισραήλ, σχέση με τις ρωμαϊκές Αρχές, δύναμη και αδυναμία.	
Δόμηση	Προοίμιο	1, 1-7 1, 8-12 (εὐχαριστῶ...) 1, 13-15 1, 16-17 Πρωτόκολλο Προοίμιο Επιστολική αυτοσύσταση Πρόθεση
	Κυρίως Σώμα	A. 1, 18-11, 36 I. Θεολογικό Μέρος 1. 1, 18-11, 36 i. 1, 18-3, 31: Παρουσίαση βασικού θέματος- Η ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ ΤΟΥ ΘΕΟΥ (1, 18: ἀποκαλύπτεται ὀργή Θεοῦ - τύπος κατηγορικός) ii. Κεφ. 4(5)-8: Συνέπειες της Δικαιοσύνης στη ζωὴ ²² - Η καινὴ Ζωή (τύπος αιτιολογικός) iii. κεφ. 9-11: Το « ευτυχές αμάρτημα » (felix culpa) του Ισραήλ B. 12, 1-15, 13 (τύπος συμβουλευτικός - νουθετητικός) (Ο Μαρκίων κατέκλειε τη Ρωμ. με το 14, 23) II. Πρακτικό Μέρος-Παράκληση (12, 1-2: Παρακαλῶ ὑμᾶς, ἀδελφοί, διὰ τῶν οἰκτιρῶν τοῦ Θεοῦ (α) παραστήσαι τὰ σώματα ὑμῶν θυσίαν ζώσαν, ἁγίαν, ἐνάρεστον

²² Κυριαρχεί το ερώτημα: *Τί οὖν ἐροῦμεν εὐρηκέναι Ἀβραάμ τὸν προπάτορα ἡμῶν κατὰ σάρκα;* (4, 1) *Τί οὖν ἐροῦμεν;* ἐπιμένωμεν τῇ ἁμαρτίᾳ, ἵνα ἡ χάρις πλεονάσῃ; (6, 1) *Τί οὖν ἐροῦμεν;* ὁ νόμος ἁμαρτία; μὴ γένοιτο· ἀλλὰ τὴν ἁμαρτίαν οὐκ ἔγνωμεν εἰ μὴ διὰ νόμου· τὴν τε γὰρ ἐπιθυμίαν οὐκ ᾔδειν εἰ μὴ ὁ νόμος ἔλεγεν· οὐκ ἐπιθυμήσεις. (7, 7) ³¹ *Τί οὖν ἐροῦμεν πρὸς ταῦτα;* εἰ ὁ Θεὸς ὑπὲρ ἡμῶν, τίς καθ' ἡμῶν; (8, 31)

		τῷ Θεῷ, τὴν λογικὴν λατρείαν ὑμῶν καὶ (β) μὴ συσχηματίζεσθε τῷ αἰῶνι τούτῳ, ἀλλὰ μεταμορφούσθε τῇ ἀνακαινώσει τοῦ νοῦς εἰς τὸ δοκιμάζειν ὑμᾶς τί τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, τὸ ἀγαθὸν καὶ ἐνᾶρεστον καὶ τέλειον.)
Κατακλεί δα ²³	15, 14-29 15, 30-33 ^α 15, 33β 16, 1-16 16, 17-20 ^α 16, 20β 16, 21-23	Αποστολική «παρουσία» Πρώτη επιλογική παραίνεση και χαιρετισμός ειρήνης Πρώτο Αμὴν Πρώτος Κατάλογος χαιρετισμῶν Δεύτερη επιλογική παραίνεση και εσχατολογική προοπτική Ειρήνης Πρώτη ευχή χάριτος Δεύτερος κατάλογος χαιρετισμῶν ²⁴

Ο Παῦλος προσπαθεῖ με την Ρωμ, (η οποία είναι η μοναδική ίσως επιστολή προς μια Ε. που δεν ίδρυσε ο ίδιος) να εξασφαλίσει την εμπιστοσύνη των παραληπτῶν της και γενικότερα να τις προϋποθέσει εκείνες, έτσι ώστε να προλειάνει το έδαφος για την άφιξη του εκεί και την μετάβασή του κατόπιν στην Ισπανία. Προσπαθεῖ μετά από 20 χρόνια ιεραποστολής, να ανατρέψει την εικόνα του ανένδοτου πολέμιου του Νόμου και του Ισραήλ, με την οποία ίσως ήταν γνωστός στην πολυπληθή ιουδαϊκή κοινότητα της Πρωτεύουσας της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας και παράλληλα να τοποθετηθεί έναντι εκείνων (των ελευθεριαζόντων) που επέμεναν να αγνοούν τις ηθικές συνέπειες του βαπτίσματος. Τη συμφιλίωση με τους ιουδαιοχριστιανούς προσπαθεῖ να πετύχει εκείνη την περίοδο και με τη μεταφορά της λογεῖας προς τους χριστιανούς της Ιερουσαλήμ. Ίσως ο Π. παράλληλα επιχειρεῖ να οδηγήσει σε

²³ Το αρχαιότερο χειρόγραφο P⁴⁶ τελειώνει στο 15, 33, όπου και τοποθετεῖ την δοξολογία 16, 25-7. Σε μερικά εκκλησιαστικά χειρόγραφα αυτή η δοξολογία παρατίθεται στο τέλος του κεφ. 14, ενώ ο κώδικας G την παραλείπει τελειῶς, ὅπως και τους στ. 1, 7.15. Συνολικά παραδίδονται στα χειρόγραφα τέσσερις ἐπιλογεῖς (15, 33- 16, 20. 24. 27). Το ερώτημα που προκύπτει εἶναι το εξής: ἀποτελεῖ ἄραγε το κεφ. 16 ἀνυπερῆ επιστολή μόνον με χαιρετισμούς; Μήπως εἶναι ἡ Ρωμ. μια ἐγκύκλιος τοῦ Π. προς ὅλες τις Ἐκκλησίες (καθὼς λείπει και ὁ προσδιορισμὸς ἐν Ρώμῃ σε μερικά χειρόγραφα) και επικράτησε στον Κανόνα ὁ τίτλος *Προς Ρωμαίους*; Θα περνούσε ἄραγε ἡ κομιστρία Φοίβη ἀπὸ την Ἐφεσο και θα ἀφήνε ἐκεῖ ἕνα ἀντίγραφο της επιστολής, ἡ οποία εἶχε ὡς συμπλήρωμα το κεφ. 16 μόνον για την Ἐφεσο; Χωρὶς ὅμως το κεφ. 16 ἡ Ρωμ. θα ἦταν ἡ μοναδικὴ επιστολή χωρὶς ἐπιστολικὸ τέλος. Προφανῶς ὁ Π. με την παραθέση ὅλων αυτῶν των ονομάτων προσπαθεῖ να τονίσει τους δεσμούς του με τα μέλη της Ε. που πρόκειται να ἐπισκεφθεῖ και αναφέρεται στο 16, 17-20 σε ἐκείνους που προκαλοῦν διχοστασίες ἢ σκάνδαλα.

²⁴

Τέλος

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στο πλαίσιο του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «**Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Πανεπιστήμιο Αθηνών**» έχει χρηματοδοτήσει μόνο την αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Σημειώματα

Σημείωμα Ιστορικού Εκδόσεων Έργου

Το παρόν έργο αποτελεί την έκδοση 1.0.

Έχουν προηγηθεί οι κάτωθι εκδόσεις:

- Έκδοση διαθέσιμη [εδώ](#).

Σημείωμα Αναφοράς

Copyright Εθνικών και Καποδιστριακών Πανεπιστημίων Αθηνών, Σωτήριος Σ. Δεσπότης 2014. Σωτήριος Σ. Δεσπότης. «Εισαγωγή στην Κ.Δ. & Ιστορία Εποχής της Καινής Διαθήκης. Προς Ρωμαίους». Έκδοση: 1.0. Αθήνα 2014. Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση:
<http://opencourses.uoa.gr/courses/SOCTHEOL1>.

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά, Μη Εμπορική Χρήση Παρόμοια Διανομή 4.0 [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/>

Ως **Μη Εμπορική** ορίζεται η χρήση:

- που δεν περιλαμβάνει άμεσο ή έμμεσο οικονομικό όφελος από την χρήση του έργου, για το διανομέα του έργου και αδειοδόχο
- που δεν περιλαμβάνει οικονομική συναλλαγή ως προϋπόθεση για τη χρήση ή πρόσβαση στο έργο
- που δεν προσπορίζει στο διανομέα του έργου και αδειοδόχο έμμεσο οικονομικό όφελος (π.χ. διαφημίσεις) από την προβολή του έργου σε διαδικτυακό τόπο

Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

Διατήρηση Σημειωμάτων

Οποιαδήποτε αναπαραγωγή ή διασκευή του υλικού θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει:

- το Σημείωμα Αναφοράς
- το Σημείωμα Αδειοδότησης
- τη δήλωση Διατήρησης Σημειωμάτων
- το Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (εφόσον υπάρχει)

μαζί με τους συνοδευόμενους υπερσυνδέσμους.

Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων

"Η δομή και οργάνωση της παρουσίασης, καθώς και το υπόλοιπο περιεχόμενο, αποτελούν πνευματική ιδιοκτησία του συγγραφέα και του Πανεπιστημίου Αθηνών και διατίθενται με άδεια Creative Commons Αναφορά Μη Εμπορική Χρήση Παρόμοια Διανομή Έκδοση 4.0 ή μεταγενέστερη.

Οι φωτογραφίες που περιέχονται στην παρουσίαση αποτελούν πνευματική ιδιοκτησία τρίτων. Απαγορεύεται η αναπαραγωγή, αναδημοσίευση και διάθεσή τους στο κοινό με οποιονδήποτε τρόπο χωρίς τη λήψη άδειας από τους δικαιούχους. "

